

**Narodowy Bank Polski
Departament Systemu Płatniczego**

**INFORMACJA
O
ROZLICZENIACH PIENIĘŻNYCH I
ROZRACHUNKACH MIĘDZYBANKOWYCH
w IV kwartale 2001 r.**

MARZEC 2002 r.

SYSTEM SORBNET

Uczestnikami systemu SORBNET według stanu na koniec grudnia 2001 r., poza NBP, były następujące podmioty:

- 62 banki,
- Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.,
- Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.

W IV kwartale 2001 r. zamknięto rachunek bieżący ING Bank N.V. (1 października 2001 r.), w związku z połączeniem z Bankiem Śląskim S.A. oraz zamknięto rachunek bieżący Wielkopolskiego Banku Rolniczego S.A. (30 listopada 2001 r.), w związku z przejęciem działalności operacyjnej przez ING Bank Śląski S.A.

W omawianym kwartale w stosunku do kwartału poprzedniego zanotowano:

- wzrost o 117,3 mld zł (do 1.227,3 mld zł) średnich miesięcznych obrotów na wszystkich rachunkach w DSP,
- wzrost o 0,5 mld zł (do 11,6 mld zł) średniej dziennej wielkości środków pieniężnych pozostawianych przez banki na koniec dnia na rachunkach bieżących w DSP,
- wzrost o 2,3 mln zł (do 24,8 mln zł) średniej kwoty zlecenia płatniczego zrealizowanego na rachunkach w DSP (bez zleceń KIR), jak również wzrost o 2,8 mln zł (do 32,9 mln zł) średniej kwoty zlecenia wynikającego z operacji na międzybankowym rynku pieniężnym,
- wzrost o 41 zleceń (do 2.177) średniej dziennej liczby zleceń płatniczych realizowanych na rachunkach bieżących banków w DSP.

Stan środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w DSP na przestrzeni IV kwartału 2001 r. ulegał wahaniom w granicach od 18,7 mld zł (w dniu 28.XI) do 5,5 mld zł (w dniu 1.X).

Najwyższy udział pod względem obrotów, spośród głównych typów operacji przeprowadzonych na rachunkach bieżących w DSP w IV kwartale 2001 r., (analogicznie do ubiegłego kwartału) miały:

- operacje na rynku międzybankowym – 51 %,
- rozrachunki wynikające z realizacji zleceń klientów składanych przez banki bezpośrednio do systemu SORBNET – 36 %,
- rozrachunki wynikające z wymiany zleceń za pośrednictwem KIR S.A. – 7 %.

**Średni stan środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w DSP
na tle zadeklarowanej wielkości rezerwy obowiązkowej**

Wyszczególnienie	ROK 2001							
	I KWARTAŁ		II KWARTAŁ		III KWARTAŁ		IV KWARTAŁ	
	Stan środków w mln zł	Struktura / % /	Stan środków w mln zł	Struktura / % /	Stan środków w mln zł	Struktura / % /	Stan środków w mln zł	Struktura / % /
Średni dzienny stan środków, w tym:	10.292,5	100	10.590,1	100	11.134,5	100	11.632,8	100
Rezerwa obowiązkowa zadeklarowana	10.284,2	99,92	10.432,6	98,51	10.941,7	98,27	11.405,2	98,04
Wolne środki	8,3	0,08	157,5	1,49	192,7	1,73	227,5	1,96

SYSTEMY WYMIANY ZLECEŃ ZA POŚREDNICTWEM KIR S.A.

Na koniec IV kwartału 2001 r. bezpośrednimi uczestnikami wymiany zleceń płatniczych klientów banków za pośrednictwem systemów Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A były 62 banki (z NBP).

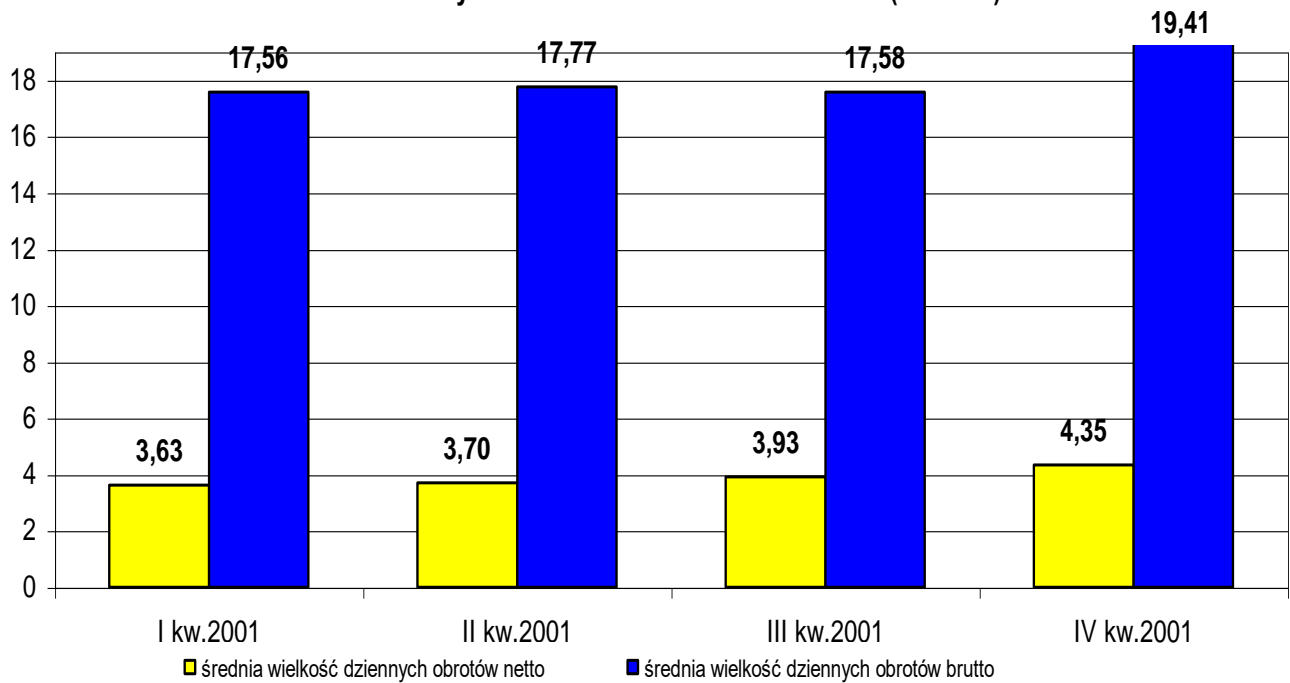
W IV kwartale 2001 r. średnia miesięczna wartość obrotów brutto w KIR S.A. wyniosła 407,5 mld zł (wzrost o 32,5 mld w stosunku do III kwartału 2001 r.), z czego na zlecenia uznaniowe przypadało 99,5 % (405,4 mld zł), zaś na zlecenia obciążeniowe przypadało 0,5 % (2,1 mld zł).

Średnie dzienne obroty brutto w KIR S.A. w IV kwartale 2001 r. wyniosły 19 mld zł (wzrost o 1,8 mld zł w stosunku do poprzedniego kwartału).

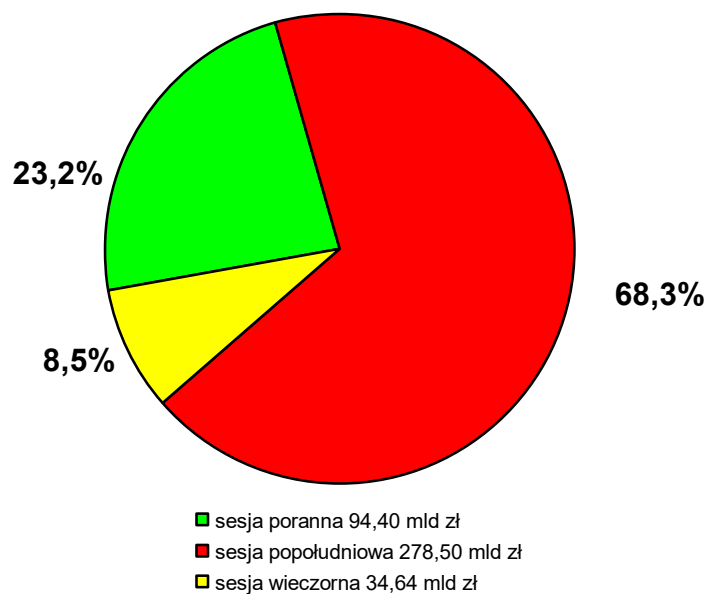
Na przestrzeni kwartału najwyższą wartość zleceń płatniczych wymienianych poprzez KIR S.A. odnotowano w dniu 16 października (28,1 mld zł,) natomiast najniższą wartość w dniu 22 listopada (10,7 mld zł).

Wielkość obrotów brutto (tj. bez kompensowania zobowiązań należnościami wynikającymi z wymiany zleceń) była ponad 4-krotnie wyższa niż wielkość obrotów netto (tj. kierowanych przez KIR S.A. do rozrachunku w NBP) , co ilustruje poniższy wykres.

Wielkość średnich dziennych obrotów brutto i netto w KIR S.A.(w mld zł).

Podział obrotów brutto w KIR S.A. według sesji na których zlecenia były przedstawione do rozrachunku, tj. porannych, popołudniowych i wieczornych, przedstawia poniższy wykres.

Średnie miesięczne obroty brutto w KIR S.A.
wg sesji rozrachunkowych
w IV kwartale 2001 r.

SYSTEM SYBIR

Liczba oddziałów aktywnie uczestniczących w wymianie zleceń płatniczych na koniec grudnia 2001 r. wyniosła 1.840 jednostek (na koniec III kwartału 2001 r. było 1.862 oddziałów).

W IV kwartale b.r. średnia liczba transakcji obsługiwanych w ciągu miesiąca w systemie SYBIR wyniosła 15.636,2 tys. (w ubiegłym kwartale 19.258,1 tys.). Udział systemu SYBIR w ogólnej liczbie obsługiwanych transakcji wyniósł 36,5 % (w ubiegłym kwartale 45,6 %).

Średnia kwota zlecenia w systemie SYBIR wyniosła 1,4 tys. zł.

Średnie miesięczne obroty w systemie SYBIR zmniejszyły się w stosunku do poprzedniego kwartału o 1,4 mld zł i wyniosły 21,9 mld zł. Udział systemu SYBIR w ogólnych obrotach w KIR S.A. również uległ zmniejszeniu i wyniósł 5,4 % (w poprzednim kwartale wynosił 6,2 %).

SYSTEM ELIXIR

Liczba oddziałów zarejestrowanych w systemie ELIXIR na koniec IV kwartału 2001 r. wyniosła 2.342 (na koniec III kwartału 2001 r. było 2.221 oddziałów).

W IV kwartale 2001 r. liczba zleceń realizowanych średnio w ciągu miesiąca wyniosła 27.024 tys. (w ubiegłym kwartale 22.854 tys.), co oznacza wzrost w stosunku do poprzedniego kwartału o 11 %. Udział systemu ELIXIR w ogólnej liczbie zarejestrowanych transakcji wzrósł z 54,4 % do 63,5 %.

Średnia kwota zlecenia w systemie ELIXIR spadła w porównaniu do poprzedniego kwartału o 1,1 tys. zł i wyniosła 14,3 tys. zł.

Ogólna kwota zrealizowanych zleceń w ciągu miesiąca wyniosła średnio w IV kwartale 2001 r. 385,6 mld zł (w ubiegłym kwartale 351,7 mld zł), co oznacza wzrost o 10 % w stosunku do poprzedniego kwartału.

Udział systemu ELIXIR w ogólnych obrotach w KIR S.A. wzrósł w IV kwartale 2001 r. o 0,8 % i wyniósł 94,6 %.

SYSTEMY ROZRACHUNKU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW S.A.)

Według stanu na koniec grudnia 2001 r. bezpośrednimi uczestnikami KDPW S.A. były 72 podmioty (w tym 42 banki i 30 instytucji brokerskich).

Podstawowe dane statystyczne związane z funkcjonowaniem systemu KDPW S.A. w IV kw. ubr. prezentuje poniższa tabela.

Liczba i wartość operacji rozliczonych przez KDPW S.A.

Typy operacji		Liczba operacji		Wartość operacji /mln zł/	
		III kwartał 2001 r.	IV kwartał 2001 r.	III kwartał 2001 r.	IV kwartał 2001 r.
1.	Akcje	618.378	973.409	16.819,9	24.449,0
2.	Obligacje Skarbu Państwa	42.681	73.923	112.991,1	160.024,9
3.	Futures	333.591	347.704	23.791,4	25.738,0
4.	Warranty	1.968	2.039	2,6	2,1
5.	Inne	1.455	4.782	56,9	1.278,6
RAZEM		998.073	1.401.857	153.661,9	211.492,6

Centralny Rejestr Bonów Skarbowych (CRBS)

CRBS, rejestrujący bony skarbowe, funkcjonuje od 1995 r. w Departamencie Polityki Pieniężno-Kredytowej NBP. Obsługa transakcji bonami skarbowymi realizowana jest w systemie SKARBNET, natomiast rozrachunek w środkach pieniężnych przeprowadzany jest w Departamencie Systemu Płatniczego w systemie SORBNET.

Według stanu na koniec grudnia 2001 r. konta depozytowe w CRBS posiadało 63 uczestników, z tego 58 (wyłącznie banki) prowadziło konta depozytowe również dla swoich klientów. Podstawowe dane statystyczne związane z funkcjonowaniem CRBS w IV kw. ubr. ilustruje poniższa tabela.

Liczba i wartość transakcji w CRBS

Typ transakcji		Liczba transakcji		Wartość nominalna transakcji /mln zł/	
		III kwartał 2001 r.	IV kwartał 2001 r.	III kwartał 2001 r.	IV kwartał 2001 r.
1.	Rynek pierwotny	265	268	8.800,73	12.751,00
2.	Rynek wtórny	19.271	20.658	136.910,78	198.621,00
3.	Wykup	512	497	7.893,94	8.055,98
RAZEM:		20.048	21.423	153.605,45	219.427,98

Rejestr Bonów Pieniężnych NBP (RBP)

Rejestr Bonów Pieniężnych NBP prowadzony jest od 1996 r. w Departamencie Polityki Pieniężno – Kredytowej. Obsługa transakcji zakupu bonów pieniężnych NBP na rynku pierwotnym, kupna/sprzedaży tych bonów na rynku wtórnym oraz transakcji wykupu bonów pieniężnych NBP przez emitenta realizowana jest w systemie SEBOP, natomiast rozrachunek w środkach pieniężnych jest dokonywany w Departamencie Systemu Płatniczego w systemie SORBNET (z wyjątkiem BFG, którego rachunek prowadzi GOWD). Według stanu na koniec grudnia 2001 r. konta w RBP posiadało 37 banków (przy czym wszystkie obsługiwały transakcje klientowskie) oraz Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

Podstawowe dane statystyczne związane z funkcjonowaniem RBP w IV kw. ubr. przedstawia poniższa tabela.

Liczba i wartość transakcji w RBP

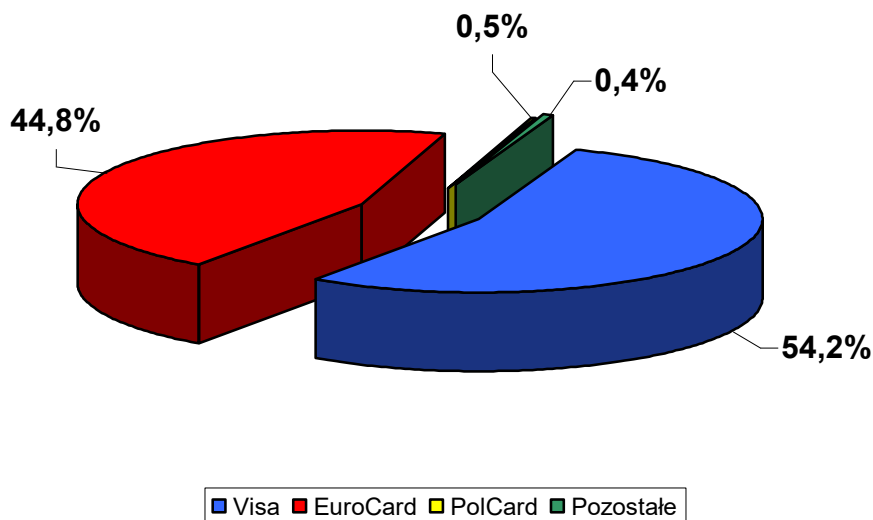
Typ transakcji		Liczba transakcji		Wartość nominalna transakcji /mln zł/	
		III kwartał 2001 r.	IV kwartał 2001 r.	III kwartał 2001 r.	IV kwartał 2001 r.
1.	Rynek pierwotny	134	107	48.965,92	31.112,90
2.	Rynek wtórny	786	508	32.736,08	17.999,50
3.	Wykup	265	267	58.846,67	49.812,08
RAZEM:		1.185	882	140.548,67	98.924,48

KARTY PŁATNICZE I BANKOMATOWE

Według stanu na koniec 2000 r. w obiegu znajdowało się ponad **11,3 mln** kart płatniczych, na koniec IV kwartału 2001 r. liczba ta wzrosła do **14,3 mln**.

W stosunku do stanu na koniec III kwartału 2001 r. w ogólnej liczbie wyemitowanych w Polsce kart nastąpił wzrost udziału liczby kart w systemie VISA (z 53,2 % do 54,2 %). W IV kwartale wydano 1.080 kart wirtualnych, które dają możliwość bezpiecznych, bezgotówkowych zakupów w sklepach internetowych oraz poprzez zamówienia pocztowe i telefoniczne. Wprowadzenie wirtualnej karty płatniczej oznacza dla użytkowników możliwość oddzielenia transakcji internetowych od transakcji kartami płatniczymi, co dodatkowo zwiększa bezpieczeństwo zakupów w Internecie.

Udział głównych systemów kart płatniczych i bankomatowych
na koniec IV kwartału 2001 roku

Dane dotyczące liczby kart płatniczych i bankomatowych oraz bankomatów przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Liczba kart		Liczba bankomatów	
	w szt.	dynamika 1998 = 100	w szt.	dynamika 1998 = 100
ROK 1998	3.875.632	100	2.009	100
ROK 1999				
I kwartał	4.716.778	122	2.442	122
II kwartał	5.884.868	152	2.889	144
III kwartał	6.913.455	178	3.082	153
IV kwartał	8.290.038	214	3.949	197
ROK 2000				
I kwartał	8.959.335	233	4.121	205
II kwartał	9.869.613	255	4.476	223
III kwartał	10.630.129	274	4.876	243
IV kwartał	11.285.131	291	5.266	262
ROK 2001				
I kwartał	11.715.457	302	5.367	267
II kwartał	12.381.863	319	5.548	276
III kwartał	13.387.496	345	6.023	299
IV kwartał	14.388.803	371	6.476	322

Podsumowanie

W systemach KIR S.A. nadal zmniejsza się liczba oddziałów banków bezpośrednio uczestniczących w wymianie zleceń płatniczych. Powodem malejącej liczby oddziałów w systemie ELIXIR jest zmiana statusu z bezpośrednich uczestników na pośrednich uczestników rozliczeń w związku z centralizacją rozliczeń elektronicznych w bankach. Na koniec 2000 r. zarejestrowanych było 1.214 bezpośrednich uczestników natomiast na koniec 2001 r. zarejestrowano 814 uczestników. W systemie SYBIR również spada liczba oddziałów uczestniczących w rozliczeniach, co spowodowane jest koncentrowaniem przez banki rozliczeń opartych o dokumenty papierowe w wybranych jednostkach organizacyjnych, jak również tendencją ograniczania obrotu papierowego i

zastępowania go obrotem elektronicznym. Podział obrotów brutto w KIR S.A. według sesji na których zlecenia są przedstawiane do rozrachunku wskazuje na dominującą pozycję popołudniowej sesji rozrachunkowej przy powoli malejącej pozycji sesji wieczornej, co należy uznać za zjawisko pozytywne, gdyż oznacza, że coraz więcej płatności może być rozliczanych pomiędzy inicjatorem płatności a jej odbiorcą w ramach jednego dnia operacyjnego.

Załączniki:

Zał. 1 – Liczba zleceń realizowanych w DSP wg rodzaju wystawcy zleceń w IV kwartale 2001 r.

Zał. 2 – Struktura obrotów wg głównych typów operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących banków w DSP w IV kwartale 2001 r.

Zał. 3 – Liczba zleceń płatniczych wg głównych typów operacji dokonywanych na rachunkach bieżących banków w DSP w IV kwartale 2001 r.

Zał. 4 – Informacja o uczestnikach i obrotach w KIR S.A. w 2001 r.

Zał. 5 – Liczba wyemitowanych kart oraz liczba i wartość transakcji dokonanych poszczególnymi typami kart w IV kwartale 2001 r.